

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автор статті аналізує основні законодавчі, інституціональні та організаційні заходи для впровадження державної гендерної політики на Черкащині. У цьому контексті детально розглядається діяльність регіональних жіночих громадських організацій як суб'єктів гендерної політики.

Ключові слова: гендерна політика, рівні права та можливості, жіночі громадські організації, законодавство

Україна, як демократична європейська держава, у відповідності до міжнародних стандартів, взяла курс на забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок. Зокрема, у нашій країні сформоване законодавче поле для реалізації державної політики у сфері гендерної рівності, проведено потрібні організаційні та інституціональні заходи для втілення в життя міжнародних норм [1–3]. Проте, сьогодні питання гендерного паритету є радше формальним, про що свідчать реальні статистичні дані [4].

Оскільки в минулому році закінчився строк дії Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві до 2010 р. (затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р.) [4], а нова ще не розроблена, актуалізується вивчення досягнень і недоліків попередньої практики втілення гендерних підходів, з метою врахування їх у майбутніх проектах. Особливий інтерес викликає реалізація державної гендерної програми на регіональному рівні, бо від впровадження політики рівних можливостей в місцевому масштабі залежить реальна загальнодержавна картина.

Метою статті є проаналізувати впровадження гендерних підходів у Черкаській області. Для цього потрібно охарактеризувати законодавчий, інституціональний та організаційний аспекти проблеми. Розуміючи обмежений об'єм статті, автор не претендує на всебічність та повноту з'ясування питання, однак навіть тезисна розвідка є кроком до глибшого дослідження.

Варто підкреслити, що черкаська обласна влада підтримує починання у питаннях гендерної політики. Зважаючи на домінуючу роль у цій сфері вищезазначеної "Державної програми...", має сенс вести мову про її відображення на регіональному рівні. Так, Черкаська обласна рада прийняла "Обласну програму з утвердження гендерної рівності на період до 2010 року" №10–10V від 27 квітня 2007 року [5]. У ній, зокрема, зазначалося, що досягнення гендерної рівності є чинником сталого розвитку суспільства. Негативні явища, такі як: обмеження у сферах зайнятості, зниження дітородної функції, зростання захворювань, прояви насильства, сексуальні домагання та сексуальна експлуатація, торгівля людьми – серед жінок та безробіття, хвороби, алкоголізм, наркоманія, суїцид – у чоловічому середовищі, розпад сімей тощо, згідно цього документу, є результатом дисгармонії, дисбалансу, невпорядкованості відносин між чоловіком у жінкою в умовах кардинальних змін у системі економічної, політичної, ідеологічної, культурної трансформації українського суспільства. Саме тому, впровадження гендерних підходів визначалося тут як питання не лише соціальної справедливості, а й умова рівноправного та стабільного людського розвитку за допомогою використання найбільш ефективних і результативних засобів [5].

Основними завданнями обласної програми були визначені наступні:

- реалізація державної політики у сфері забезпечення гендерної рівності;
- впровадження гендерних підходів у діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування гендерної культури, подолання усталених стереотипів щодо ролі та місця жінки у суспільстві;
- проведення тематичних конференцій, засідань, семінарів, тренінгів, масових заходів;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи з питань ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі, подолання стереотипів щодо ролі жінок і чоловіків у сім'ї та суспільстві, утвердження духовних цінностей, формування відповідального материнства і батьківства, забезпечення гендерного паритету в духовній сфері;

– створення гендерного портрету області [5].

Як і на загальнодержавному рівні, наразі немає нової спеціальної гендерної програми позитивних дій, розрахованої на майбутнє.

Поряд із законодавчим оформленням, в області відбувається й інституціональне забезпечення реалізації політики рівних можливостей. Отак, у відповідності до п.1 ст.25, п.9 частини першої ст.39 Закону України “Про місцеві державні адміністрації”, постановою Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2007 №1087 “Про консультативно-дорадчі органи з питань сім’ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми” було прийнято рішення про утворення Ради облдержадміністрації з питань сім’ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми (Розпорядження Черкаської обласної державної адміністрації №123 від 19 травня 2009 р.) [6]. Конкретними завданнями Ради є: вивчення пропозицій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій громадян з питань сім’ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми; сприяння формуванню позитивного ставлення до сім’ї, відповідального батьківства, відродженню та збереженню національних сімейних цінностей, утвердженню рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства; розгляд питань, які потребують узгодженої співпраці щодо проведення державної політики з питань сім’ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми, зокрема розшуку, повернення, реабілітації жертв такої торгівлі; здійснення збору і узагальнення інформації, вивчення і поширення досвіду роботи з питань сім’ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми; підготовка пропозицій облдержадміністрації з питань, віднесених до її компетенції [6].

Після проведення адміністративної реформи в Україні уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань попередження насильства в сім’ї стало Міністерство соціальної політики (Положення “Про Міністерство соціальної політики”, затверджене Указом Президента України №389/2011 від 6 квітня 2011 р.) [7]. У сфері гендерної політики Мінсоцполітики виконує такі функції: 1) Розробляє заходи, спрямовані на реалізацію забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства; 2) Формує Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності; 3) Узагальнює виконання державних програм з питань гендерної рівності; 4) Здійснює у межах своїх повноважень контроль за дотриманням гендерної рівності при вирішенні кадрових питань у центральних та місцевих органах виконавчої влади; 5) Організовує навчання державних службовців з питань реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; 6) Здійснює разом з іншими центральними органами виконавчої влади підготовку науково обґрунтованих пропозицій з питань забезпечення гендерної рівності; 7) Організовує в установленому порядку наукові та експертні дослідження з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; 8) Здійснює моніторинг та узагальнює результати забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у різних сферах життя суспільства; 9) Вносить пропозиції щодо застосування позитивних дій із забезпечення гендерної рівності та їх припинення; 10. Веде облік та узагальнює випадки дискримінації за ознакою статі і вносить пропозиції щодо їх усунення [7].

Регіональним підрозділом Міністерства в Черкаській області є Головне управління праці та соціального захисту населення, хоча поки не було жодних розпоряджень про зміну його завдань чи повноважень.

Потрібно зазначити, що ефективна реалізація державної гендерної політики багато в чому залежить від самих суб’єктів програми. У першу чергу, це стосується жіноцтва (хоча утвердження гендерної політики реалізує права та можливості як жінок, так і чоловіків). Активна участь, через посередництво громадських організацій, у соціально-економічному, суспільно-політичному, культурно-просвітницькому або духовному житті країни є запорукою залучення жіноцтва до процесу державного управління.

Згідно даних Інтернет-порталу, довідника “Жіночі організації України”, який був започаткований Центром інновацій та розвитку за підтримки Міжнародного фонду

"Відродження", сьогодні на території Черкаської області зареєстровано та діє 13 жіночих товариств. 4 жіночих об'єднання є регіональними філіями всеукраїнських організацій: "Дія", "Союз українок", "Спілка жінок України" та "Черкаський обласний комітет солдатських матерів" [8].

Потрібно зазначити, що кожна з організацій має свої особливості, напрями діяльності, цілі та аудиторію.

Автор пропонує коротко проаналізувати ці товариства (за матеріалами названого Інтернет-порталу), які виступають організаційним аспектом нашого дослідження.

"Аеліта" – жіноча громадська організація, заснована 3 березня 1998 року. Метою діяльності "Аеліти" є сприяння досягненню рівних прав жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя шляхом інформаційної, консультативної та просвітницької діяльності. Організація надає інформаційно-консультативні підтримку жінкам та молоді з питань захисту репродуктивного здоров'я, попередження насильства, працює телефон довіри для індивідуальної психологічної підтримки тощо. Основними формами діяльності "Аеліти" є видання і поширення літератури, консультування, проведення круглих столів, проведення навчальних (освітніх) семінарів, юридично-психологічна допомога. Товариство діє на території м. Сміли Черкаської області.

"Дія" – відділення всеукраїнської організації, метою якої є зростання ролі жінки в українській державі, сприяння розвитку українського суспільства, захисту громадянських, політичних та соціально-економічних прав жінки. Цільовими групами "Дії" є жіноцтво, малозабезпечені, об'єднання громадян і благодійні фонди, пенсіонери. Серед форм діяльності переважають гуманітарна допомога, культурно-просвітницька та інформаційно-аналітична робота, консультування.

Громадська організація "Захист", заснована 3 серпня 1993 року надає правові послуги із захисту прав та свобод громадян. Жіночий сектор спілки вивчає та систематизує жіночі запити до представників органів влади, займається проблемою встановлення зв'язків з іншими жіночими недержавними організаціями, надає юридичну, медико-психологічну допомогу сільським жінкам, складає позови з питань стягнення заборгованості по заробітній платі, розлученню, поділу майна, стягнення аліментів, видає просвітницько-інформаційні матеріали.

Товариство "Зелена планета" (2 квітня 1998 р.) об'єднує та координує зусилля жінок для поліпшення екологічної ситуації в регіоні, забезпечення природного співіснування людини та довкілля, виховання екологічної самосвідомості людини, особливо молоді.

Об'єднання "Кешер", засноване 13 квітня 1998 р., є об'єднанням єврейських жінок заради підтримки одна одної на шляху до єврейського відродження, економічної та духовної незалежності, підтримка активної життєвої позиції жінок для побудови світу без агресії, світу любові та злагоди, в якому жінка займає гідне місце, попередження контрабанди жінок за кордон для продажу в сексуальне рабство. Основними напрямками роботи товариства є міжнародне співробітництво та взаємний розвиток, запобігання торгівлі людьми, правова просвіта, історико-культурні середовища, підвищення кваліфікації, перекваліфікація тощо.

"Неповна сім'я" відносно молоде об'єднання, утворене з метою сприяння розвитку економічних і соціальних можливостей жінок з неповних сімей і матерів-одиначок, правової підтримки жінок та їх дітей, громадського виховання членів неповних родин, збору і поширення інформації соціального спрямування. Товариством впроваджуються фахові програми з основ бізнесу та комп'ютерних навичок, проводяться тренінги з лідерства, людських прав, громадського виховання. Організація займається також захистом інтересів громадян, експертними дослідженнями, проблемами материнства і дитинства, опікою над дітьми, підвищенням кваліфікації, перекваліфікацією, соціальним захистом та проблемами адаптація.

"Повернення" є жіночою організацією (статут затверджено 26 червня 1999 р.), що була створена за ініціативи матерів наркозалежної молоді та жінок, які вболівають за майбутнє своїх дітей і дітей України, з метою профілактики наркоманії та розповсюдження ВІЛ-інфекції, соціальної, психологічної, фізичної та матеріальної допомоги наркозалежній і ВІЛ-інфікованій молоді та членам їх родин. "Повернення" проводить просвітницьку роботу з батьками в

школах, установах і на підприємствах міста. Організація надає консультації з правових питань, допомагає в працевлаштуванні, пропагує здоровий образ життя, проводить зустрічі з фахівцями, забезпечує психологічну та іншу допомогу.

“Союз Українок” – регіональне відділення всеукраїнської організації, яка має на меті об’єднання українських жінок для відродження демократичного жіночого руху, національних ідеалів і духовної культури, виховання нової генерації української молоді, здатної будувати правову демократичну Українську державу організація проводить семінари, надає консультативну та гуманітарну допомогу.

“Спілка жінок України” також є філією національного товариства. Її основним завданням є сприяння збереженню миру, злагоді у суспільстві, незалежності української держави, соціальний захист жінок в умовах ринкових відносин.

“Спілка жінок Христинівщини” гуртує жіноцтво з метою відстоювання своїх прав та інтересів. Зокрема, організація широко співпрацює з місцевими ЗМІ, проводить конференції, семінари, тренінги, здійснює програми захисту жінок від насильства, надає допомогу у стресових ситуаціях, проводить освітні й оздоровчі заходи. Організація бере активну участь у політичному житті, проводяться культурно-мистецькі заходи. Члени товариства надають безкоштовні юридичні, психологічні, медичні консультації для жінок і дітей.

“Черкаський жіночий центр” заснований 13 листопада 1997 р. працівниками журналу “Я – жінка”. Основною цілю організації є сприяння адаптації жінок до нових економічних умов, пропагування ідей гендерної рівності в Україні. Її реалізація досягається завдяки проведенню бізнес-тренінгів, налагодженню міжнародного співробітництва задля взаємного розвитку, вивченню іноземних мов, підвищенні кваліфікації та перекваліфікації, співпраці із ЗМІ та створенні Інтернет-ресурсу.

“Черкаський обласний комітет солдатських матерів” має за мету соціально-правовий захист життя, здоров’я і громадянських прав призовників, військовослужбовців строкової служби та членів їх сімей. Основними формами діяльності є “гаряча лінія”, видання і поширення літератури, гуманітарна допомога, залучення (акумулявання) коштів, захист прав, збір інформації (моніторинг), консультування, лобіювання законопроектів чи місцевих нормативних актів, організація благодійних акцій, поширення інформаційних бюлетенів, проведення навчальних (освітніх) семінарів, соціальний догляд, фінансова допомога, інформаційна просвіта через ЗМІ тощо.

“Я – жінка” – громадська організація, основна мета якої видавництво однойменного журналу, що висвітлює історію та інформацію про інші жіночі організації в Україні [8–9].

Наведена інформація яскраво свідчить про різноплановість напрямків діяльності жіночих організацій Черкащини. Фактично, вони представляють усі сфери життя суспільства та здатні задовольнити суспільно-політичні, соціальні, економічні, правові, психологічні, культурні потреби та запити жіноцтва.

Отже, у Черкаській області створені певні передумови для успішної реалізації державної гендерної політики. Рівність прав і можливостей чоловіків та жінок має достатнє законодавче, інституціональне й організаційне підґрунтя, однак аналіз реальної ситуації свідчить про протилежні явища, які мають стати предметом окремого дослідження. Насамкінець, мовою документа, зазначимо: передові країни довели на практиці, що залучення жіночого ресурсу стає поштовхом в економічному й соціальному розвитку та забезпечує зростання рівня життя людей.

Література

1. Соколов В., Саприкіна М. Тенденції гендерної політики в Європі та Україні / В. Соколов, М. Саприкіна // Політичний менеджмент. – 2008. – № 3. – С. 120–127.
2. Вілкова О. Сучасні моделі гендерної політики: сутність та особливості впровадження: міжнародний досвід / О. Вілкова // Політичний менеджмент. – 2008. – № 6. – С. 160–166.
3. Елштайн Дж.Б. Громадський чоловік, приватна жінка: жінки в соціальній і політичній думці / Джин Бетке Елштайн. – К.: Альтернатива, 2002.
4. Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року. Постанова Кабінету Міністрів України №1834 від 27 грудня 2006 року // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Обласна програма з утвердження гендерної рівності на період до 2010 року. Додаток до рішення обласної ради №10–10V від 27 квітня 2007 року // Режим доступу: www.oblrada.ck.ua/files/docs/10-10.doc
6. Про утворення ради облдержадміністрації з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми. Розпорядження Черкаської обласної державної адміністрації №123 від 19 травня 2009 року // Режим доступу: <http://www.oblrada.ck.ua>
7. Положення "Про Міністерство соціальної політики України", затверджене Указом Президента України №389/2011 від 6 квітня 2011 року // Режим доступу: <http://mlsp.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article>
8. Жіночі організації // Режим доступу: <http://party.civicua.org/women/kontor/0004005.htm>
9. Жінки і чоловіки Черкащини: про що свідчить статистика // Черкаський жіночий центр / Режим доступу: http://www.womencenterck.org.ua/wmc_uk.

Аннотація. *Бинецкая О.В. Реализация государственной гендерной политики в Черкасской области. Автор статьи анализирует основные законодательные, институциональные и организационные мероприятия для внедрения государственной гендерной политики в Черкасской области. В этом контексте детально рассматривается деятельность региональных женских общественных организаций как субъектов гендерной политики.*

Ключевые слова: *гендерная политика, равные права и возможности, женские общественные организации, законодательство*

Summary. *Binecka O. Realization of public gender's policy in the Cherkasy region. The author of the article analyses basic legislative, institutional and organizational measures for introduction of public gender's policy in the Cherkasy region. In this context activity of regional womanish public organizations is in detail examined as subjects of gender's policy.*

Key words: *gender's policy, equal rights and possibilities, womanish public organizations, legislation*

Надійшла до редакції 20.11.2011
Затверджена до друку 20.11.2011

